

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายธานีศ เกศวพิทักษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๕/๒๕๕๐

เรื่องพิจารณาที่ ๑๘/๒๕๕๐

วันที่ ๒๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง { คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง
นายพรเทพ ศิลาแรง ผู้ถูกร้อง

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดกรณีนายพรเทพ ศิลาแรง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ส่งคำร้อง ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ กรณีนายพรเทพ ศิลาแรง ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า นายพรเทพ ศิลาแรง ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี โดยได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ และพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

เนื่องด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ (๕) มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ได้กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้ในปีงบประมาณที่ผ่านมาไม่ต่ำกว่าหนึ่งร้อยล้านบาท เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวัน ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี

จากการตรวจสอบปรากฏว่า ในปีงบประมาณ ๒๕๔๒ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี มีรายได้รวมทั้งสิ้น ๑๕๒,๕๔๕,๑๔๘.๕๖ บาท ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ฉบับดังกล่าวกำหนด มีผลให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๓ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี รวม ๓ ครั้ง แต่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ เพียง ๒ ครั้ง คือ กรณีเข้ารับตำแหน่งโดยยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๓ และกรณีพ้นจากตำแหน่งโดยยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๓ ส่วนกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ซึ่งต้องยื่นบัญชี ฯ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ และเอกสารประกอบต่อผู้ร้องภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดแต่อย่างใด สำนักงาน ป.ป.ช. จึงมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริง รวม ๓ ฉบับ คือ (๑) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ค่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๓/๐๔๓๐ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๘ (๒) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ค่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๓/๐๘๓๑ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๘ และ (๓) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ค่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๓/๑๓๘๕ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๘

ผู้ร้องได้ส่งหนังสือแจ้งทั้ง ๓ ฉบับ ไปยังภูมิลำเนาของผู้ถูกร้อง ณ บ้านเลขที่ ๒/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลโคกสว่าง อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นภูมิลำเนาที่ปรากฏตามแบบรับรองรายการ

ทะเบียนราษฎร จากฐานข้อมูลทะเบียน สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยหนังสือฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ ได้ปรากฏลายมือชื่อผู้รับซึ่งอ่านไม่ออก แต่ตามหลักฐานใบตอบรับของไปรษณีย์ระบุว่าเป็นผู้เกี่ยวพันในฐานะเจ้าหน้าที่และคนในบ้าน และได้รับหนังสือไว้เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๘ และวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๔๘ ตามลำดับ ส่วนหนังสือฉบับที่ ๓ ปรากฏลายมือชื่อ นายสุนทร ศิลาแรง บิดาของผู้ถูกร้อง เป็นผู้รับไว้เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๘ แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องไม่ได้ชี้แจงเหตุผลของการไม่ยื่นบัญชีฯ แต่อย่างใด

ต่อมาผู้ร้องได้มีคำสั่งเรียกผู้ถูกร้องมาให้ถ้อยคำ และผู้ถูกร้องได้ให้ถ้อยคำว่า ผู้ถูกร้องมีภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้าน เลขที่ ๒/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลโคกสว่าง อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นบ้านพักของบิดา แต่ผู้ถูกร้องพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๗๓/๗๓ ถนนสุขุมวิทตำบลปากเพรียว อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านพักของบิดา ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ในวาระปี ๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ และพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวครบหนึ่งปี เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ต่อมาผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรีอีกครั้งในวาระปี ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้องได้เคยยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง จำนวน ๓ ฉบับ คือกรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อปี ๒๕๔๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อปี ๒๕๔๓ และกรณีเข้ารับตำแหน่งในวาระปี ๒๕๔๓ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๔ โดยได้แสดงรายการทรัพย์สิน คือรถยนต์ ๑ คัน แต่ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินของคู่สมรส ส่วนกรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรีในวาระปี ๒๕๔๓ มาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ เนื่องจากไม่สามารถรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินของคู่สมรสได้ เพราะบิดาของผู้ถูกร้องมีปัญหาโรคเกี่ยวกับบิดาของคู่สมรส เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องไม่ได้ติดต่อกับคู่สมรส ผู้ถูกร้องทราบว่ามิหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง โดยได้รับหนังสือแจ้งให้ชี้แจงข้อเท็จจริงจากสำนักงาน ป.ป.ช. ประมาณปี ๒๕๔๘ จำนวน ๒ - ๓ ฉบับ และทราบว่า การไม่ยื่นบัญชีฯ มีโทษห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี และมีโทษทางอาญา

ผู้ร้องได้พิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ ๓๕/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐ มีมติด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อผู้ร้องภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา

หนึ่งปี ในตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ จึงขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ จึงรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา โดยได้ส่งหนังสือ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับหนังสือดังกล่าว ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ ต่อศาลรัฐธรรมนูญสรุปความได้ว่า ประมาณปี ๒๕๔๒ บิดาและมารดาของผู้ถูกร้องมีสาเหตุโกรธเคืองกับบิดาและมารดาของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องจึงแยกกันอยู่กับคู่สมรส ผู้ถูกร้องได้เคยคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินของคู่สมรส จัดทำบัญชี ฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ยื่นต่อผู้ร้องไปแล้ว ต่อมาคู่สมรสได้โกรธเคืองผู้ถูกร้องและปฏิเสธที่จะคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินให้ ผู้ถูกร้องจึงไม่สามารถจัดทำบัญชี ฯ ในส่วนของคู่สมรสยื่นต่อผู้ร้อง ในกรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อปี ๒๕๔๗ และในกรณีเข้ารับตำแหน่งอีกครั้งในวาระปี ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องจึงได้ยื่นบัญชี ฯ เฉพาะของผู้ถูกร้องเท่านั้น ต่อมา หลังจากที่ผู้ถูกร้องได้รับหนังสือเตือนจากผู้ร้อง ให้ยื่นบัญชี ฯ และหลังจากที่ไปให้ถ้อยคำต่อผู้ร้องในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องได้พยายามขอคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินของคู่สมรส หลายครั้ง แต่คู่สมรสไม่ยินยอม หลังจากนั้น ในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๕๐ บิดาของผู้ถูกร้องมีอาการโรคเบาหวานต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลอยู่บ่อยครั้งจนแพทย์ต้องตัดเท้า เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องต้องดูแลบิดาจนผู้ถูกร้องเป็นคดีนี้ ผู้ถูกร้องจึงได้ไปขอร้องที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ให้ช่วยไปคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินของคู่สมรส และเมื่อได้เอกสารมาแล้ว ผู้ถูกร้องจึงได้ยื่นบัญชี ฯ ในกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี และยื่นเพิ่มเติมในกรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อปี ๒๕๔๗ และกรณีเข้ารับตำแหน่งในวาระปี ๒๕๔๗ โดยยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐

เมื่อพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงมีเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา หนึ่งปี ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐ บัญญัติว่า

“ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ คงดำรงตำแหน่งเป็น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการแต่งตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ครั้งแรกตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๕ (๓) มาตรา ๒๐๗ (๑) (๒) และมาตรา ๒๐๘ (๕) มาใช้บังคับ กับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง

ให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ

บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้ออนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ ศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นั้น

ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ แต่ทั้งนี้ ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า (๕) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว ตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง

ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และทรัพย์สินที่มีได้อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคหนึ่งผู้ใดดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ให้ผู้นั้นแยกการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกตำแหน่งตามระยะเวลาการยื่นบัญชีที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้น ๆ”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๓๒ ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าพร้อมทั้งจัดทำรายละเอียดของเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นด้วยและต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่ง หรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตายภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำ ดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจาก ตำแหน่ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดและเมื่อ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสาร ประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทางการเมืองที่ดำรงอยู่ แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในตำแหน่งดังกล่าว”

ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข ฉบับที่ ๓๑ เรื่อง การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕

ข้อ ๓ บัญญัติว่า “กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายใน เวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนด ให้ดำเนินการตามมาตรา ๓๔ เช่นเดียวกับกรณีการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ”

สำหรับประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดเกณฑ์ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ นั้น ได้ประกาศกำหนดให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่าหนึ่งร้อยล้านบาท เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยให้รายได้ขององค์การ บริหารส่วนจังหวัดที่กำหนดดังกล่าว หมายถึงรายได้ รวมเงินอุดหนุน เงินสะสม และเงินกู้ขององค์การ บริหารส่วนจังหวัด ในปีงบประมาณที่ผ่านมา

พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อปรากฏว่าในระหว่างการพิจารณาคำร้องนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยที่มาตรา ๓๐๐ ของรัฐธรรมนูญดังกล่าวบัญญัติให้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และบัญญัติให้บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป คดีตามคำร้องนี้จึงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ที่จะพิจารณาวินิจฉัย และเมื่อปรากฏว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสระบุรีมีรายได้ในปีงบประมาณ ๒๕๔๒ รวมทั้งสิ้น ๑๕๒,๕๔๕,๑๔๘.๕๖ บาท จึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้ อยู่ในเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดเกณฑ์ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลทำให้ ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรีเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมี หน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี เข้าดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องภายในสามสิบวัน ทุกครั้ง เมื่อเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ตามพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ (๘) มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบของผู้ร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง รับประทานที่ยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เนื่องจากสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี และผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง รวม ๒ ครั้ง คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๗ และกรณีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๗ ส่วนกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ซึ่งต้องยื่นบัญชี ฯ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ และเอกสารประกอบต่อผู้ร้องภายในระยะเวลาตามกฎหมาย ถือได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรีมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ส่วนที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องทราบว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ และการไม่ยื่นบัญชี ฯ มิใช่โทษห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีและมีโทษทางอาญาด้วย โดยได้รับหนังสือแจ้งให้ชี้แจงข้อเท็จจริงจากสำนักงาน ป.ป.ช. ประมาณปี ๒๕๔๘ จำนวน ๒ - ๓ ฉบับ แต่มิได้ยื่นบัญชี ฯ เนื่องจากไม่สามารถรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เพราะบิดาและมารดาของผู้ถูกร้องมีปัญหาโครหเกี่ยวกับบิดาและมารดาของกลุ่มสมรส เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องไม่ได้ติดต่อกับกลุ่มสมรสและอ้างเหตุผลว่ากลุ่มสมรสได้โครหเรื่องผู้ถูกร้องและปฏิเสธที่จะคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินให้ ผู้ถูกร้องจึงไม่สามารถจัดทำบัญชี ฯ ในส่วนของกลุ่มสมรสยื่นต่อผู้ร้อง ในกรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อปี ๒๕๔๗ และในกรณีเข้ารับตำแหน่งอีกครั้งในวาระปี ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องจึงได้ยื่นบัญชี ฯ เฉพาะของผู้ถูกร้องเท่านั้น ต่อมาหลังจากที่ผู้ถูกร้องได้รับหนังสือเตือนจากผู้ร้องให้ยื่นบัญชี ฯ และหลังจากที่ไปให้ถ้อยคำต่อผู้ร้อง ในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องได้พยายามขอคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินของกลุ่มสมรสหลายครั้ง แต่กลุ่มสมรสไม่ยินยอม จนในที่สุด ผู้ถูกร้องได้ไปขอร้องที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ให้ช่วยไปคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินของกลุ่มสมรส และเมื่อได้เอกสารมาแล้วผู้ถูกร้องจึงได้ยื่นบัญชี ฯ ในกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี และยื่นเพิ่มเติมในกรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อปี ๒๕๔๗ และกรณีเข้ารับตำแหน่งในวาระปี ๒๕๔๗ โดยยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ อันเป็น

การยกข้อต่อสู้ในทำนองมิได้ตั้งใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ภายในกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายนั้น เห็นว่า บทบัญญัติของมาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่ออนุวัติการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หมวด ๑๐ เรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่มุ่งประสงค์จะสร้างระบบตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้มีความรัดกุมและเกิดประสิทธิผลในการตรวจสอบได้อย่างแท้จริง ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๒ จึงกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าว กับกำหนดให้ต้องยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมาด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ความในมาตรา ๓๓ ยังกำหนดกรอบเวลาให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชี ฯ ถึง ๓ ครั้ง กล่าวคือ ครั้งแรกกรณีเป็นการเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่สอง กรณีเป็นการพ้นจากตำแหน่ง และครั้งที่สามซึ่งเป็นกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ทั้งนี้ ก็เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีข้อมูลในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าตลอดระยะเวลาที่ผู้นั้นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้น มีทรัพย์สินเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ หากมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะได้แจ้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้น หรือทายาท หรือผู้จัดการมรดกของเขา แล้วแต่กรณีชี้แจงการได้มาของทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘ ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป ดังนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการรวมทั้งกรอบเวลาที่มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการยื่นบัญชี ฯ จึงเป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานสำคัญที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกคนต้องรับรู้ และตระหนักว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจึงไม่ชอบที่ผู้ถูกร้องหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนใดจะอ้างความสัมพันธ์หรือความขัดแย้งทางครอบครัวและเหตุผลส่วนตัวขึ้นมาเป็นข้อแก้ตัวว่ามีได้ใจฝ่าฝืนบทกฎหมายดังกล่าวเพื่อปฏิเสธ

ความรับผิดชอบตามกฎหมายไม่ได้ เพราะมีฉันทนกลไกการตรวจสอบการทุจริตประพฤติมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้จะไม่เกิดประสิทธิผลต่อการตรวจสอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เลย ข้อแก้ตัวของผู้ถูกร้องตามคำชี้แจง จึงฟังไม่ขึ้น

อาศัยเหตุผลดังที่ได้วินิจฉัยมาข้างต้น จึงทำความเข้าใจในคำวินิจฉัยส่วนตนว่า นายพรเทพ ศีลาแรง ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ และประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง วรรคสาม และวรรคดี

นายธานีศ เกศวพิทักษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ